

«Η μαρτυρική θυσία των τεσσάρων ιερέων της Ιεράς Μητρόπολης Μαρωνείας και Κομοτηνής, στη διάρκεια της βουλγαρικής κατοχής 1941-1944.

Η αφετηρία των βουλγαρικών βλέψεων στην δυτική Θράκη πρέπει να χρονολογηθεί απ' την επαύριο του Κριμαϊκού πολέμου, το 1856, οπότε και ξεκίνησε η εθνική αφύπνιση των Βουλγάρων, που εξελίχθηκε μέσω της εκπαιδευτικής συγκρότησης και της εναντίωσης στην ελληνική οικονομική και πνευματική κυριαρχία. Η συγκρότηση της παιδείας συμπορεύθηκε με την δημιουργία βουλγαρικής αστικής τάξης κι η σύγκρουση με τους Έλληνες διοχετεύτηκε στην εκκλησιαστική διαφοροποίηση με την δημιουργία εξαρχηκής Συνόδου.

Αργότερα, το 1870, με βάση το άρθρο 10 του ιδρυτικού φερμανιού της βουλγαρικής Εξαρχίας, που προέβλεπε την υπαγωγή σ' αυτήν επαρχιών με την πλειοψηφική συγκατάθεση των δύο τρίτων των κατοίκων, ο ελληνοβουλγαρικός ανταγωνισμός μεταφέρθηκε στη Μακεδονία και τη Θράκη. Στην ουσία επρόκειτο για ακήρυκτο ανταρτοπόλεμο στις πόλεις και την ύπαιθρο μ' όλα τα διατιθέμενα μέσα, περιλαμβανομένων των ενόπλων συγκρούσεων που θα γενικευθούν προς τα τέλη του 19ου αιώνα.

Η σύγκρουση συνεχίστηκε κι εκτραχύνθηκε κατά την διάρκεια των Βαλκανικών πολέμων του 1912-13. Κατά τον πρώτο Βαλκανικό πόλεμο, η Βουλγαρία κατέλαβε τη δυτική Θράκη και, κατά τον δεύτερο, παρ όλην την ήττα δεν την απώλεσε. Αμέσως μετά την κατάληψη της επαρχίας υλοποιήθηκε συστηματικό πρόγραμμα εκβουλγαρισμού, για το οποίο έχουν γραφεί πολλά· εξαιτίας αυτού θα επικαλεστούμε μόνον επιλεκτικά ένα γαλλικό δημοσίευμα της εφημερίδας L'Ouest-Éclair, του Δεκεμβρίου του 1913, με τίτλο: Οι αυθαιρεσίες της βουλγαρικής διοίκησης, που περιγράφει εύγλωττα την κατάσταση: Οι εκπρόσωποι των ελληνικών πληθυσμών της δυτικής Θράκης ήλθαν για να επιδώσουν στους εκπροσώπους των μεγάλων δυνάμεων λεπτομερές υπόμνημα σχετικά με τις υπερβάσεις της βουλγαρικής διοίκησης. Τα γεγονότα που αναφέρονται στο κείμενο διαψεύδουν οδυνηρά την επίσημη διακήρυξη του τελευταίου τσάρου των Βουλγάρων που υποσχέθηκε στους νέους υπηκόους του ασφάλεια για τη ζωή, την τιμή και την περιουσία τους. Στην Ξάνθη, την Κομοτηνή, το Σουφλί, το Δεδέαγατς, τις Φέρρες, το Ορτάκιοϊ, τη Μαρώνεια και την γύρω περιοχή, όχι μόνον υπήρξε δήμευση των εκκλησιών και των σχολείων, αλλά κι ιδιωτικών περιουσιών· επίσης, οι ξυλοδαρμοί, οι απαιτήσεις λύτρων κι οι επιθέσεις στην τιμή γυναικών και κοριτσιών είναι συχνά φαινόμενα.

Τα πάθη για τον ελληνορθόδοξο πληθυσμό της δυτικής Θράκης φάνηκε να παίρνουν τέλος με την τελεσίδικη επιδίκαση της περιοχής στην Ελλάδα, κατά τα συμφωνηθέντα στην διάσκεψη του Σαν Ρέμο, τον Απρίλιο του 1920, κι αργότερα, επισήμως, με την Συνθήκη των Σεβρών, τον Αύγουστο του 1920. Ωστόσο, ο βουλγαρικός αναθεωρητισμός που είχε πάντοτε προ οφθαλμών την σύσταση της μεγάλης Βουλγαρίας του Αγίου Στεφάνου, του 1878, δεν λησμονήθηκε ποτέ απ' την κυβερνώσα ελίτ της γειτονικής χώρας κι ανέμενε την πρώτη ευκαιρία να εκδηλωθεί· κι η ευκαιρία δεν άργησε να δοθεί με το ξέσπασμα του δεύτερου Παγκοσμίου πολέμου, την ιταλική επίθεση εναντίον της Ελλάδος και την γερμανική πολεμική συμβολή στην ηττημένη Ιταλία, τον Απρίλιο του 1941.

Η βουλγαρική παρουσία στην δυτική Θράκη με τη μορφή στρατιωτικής κατοχής, προϊόντος του δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου, ήταν αποτέλεσμα διπλωματικής συνεννόησης με την Γερμανία και μία παραχώρηση εκ μέρους αυτής για την προσχώρηση της Βουλγαρίας στον Άξονα. Έτσι, παρά το γεγονός ότι η Βουλγαρία δεν βρισκόταν σ' εμπόλεμη κατάσταση με την Ελλάδα, η εισβολή άρχισε τον Απρίλιο του 1941 και, μέχρι τις 15 Μαΐου, είχε καταληφθεί όλη η παραχωρηθείσα περιοχή.

Στις 3 Μαΐου του 1941, με απόφαση του βουλγαρικού Υπουργικού Συμβουλίου συνεστήθη η «Διοίκηση του Αιγαίου» ως νέα διοικητική περιφέρεια, με πρωτεύουσα την Ξάνθη. Η «Διοίκηση του Αιγαίου» ενσωματώθηκε στην 4η περιφέρεια του βουλγαρικού κράτους με 11 επαρχίες, και διαιρέθηκε σε τρεις στρατιωτικές διοικήσεις, όπου έδρευαν αντίστοιχα τρεις μεραρχίες πεζικού του βουλγαρικού στρατού, ενώ στρατιωτικές φρουρές εγκαταστάθηκαν σ' όλους τους μεγάλους οικισμούς.

Ιδιαίτερως σκληρή ήταν η στάση των κατακτητών έναντι του ιερού κλήρου της δυτικής Θράκης, εξ ενός εμφανεστάτου λόγου: η πνευματική καθηγεσία του κατώτερου κλήρου ιδίως, αποτελούσε εμπόδιο στην υποταγή του πληθυσμού. Η τριβή κι η συνάφεια του απλού ιερέα του χωριού ή της αστικής συνοικίας με το ποίμνιό του, η τέλεση των ακολουθιών και των μυστηρίων, η καθημερινή παραμυθία στον χειμαζόμενο λαό στου οποίου τα μαρτύρια ήταν κοινωνός, αποτελούσαν κάρφος εν τω οφθαλμώ της μισάνθρωπης διοίκησης. Γι' αυτό κι οι πρώτοι διωχθέντες ήσαν τα μέλη του κλήρου. Ιδιαίτερως πρέπει να επισημάνουμε ότι, όταν οι άνθρωποι αυτοί, οι κληρικοί, όπερ και το σύνηθες, αρνούνταν την υποχώρηση απέναντι στις συστάσεις ή τις απειλές, αποτελούσαν τα πρώτα θύματα των θηριωδιών.

Οι τέσσερις ιερείς των οποίων την αιωνία μνήμη ευχόμαστε σήμερα δεν ήσαν άμοιροι των βασάνων και της προσφυγιάς. Τέκνα κι οι τέσσερις της αγιοτόκου ανατολικής Θράκης ήσαν μαθημένοι να μοιράζονται τα βάσανα του λαού.

Ο Ιερέας Θεόδωρος Παπαδόπουλος καταγόταν απ' την ευρύτερη περιοχή της Κεσσάνης, γεννημένος το έτος 1880. Το 1910 χειροτονήθηκε διάκονος και κατόπιν ιερέας στην Κωνσταντινούπολη. Στις αρχές της κατοχής, στις 20 Απριλίου 1941, Βούλγαροι στρατιώτες πήγαν στο σπίτι του παπα-Θεόδωρου, στην Αίγειρο, όπου υπηρετούσε ως εφημέριος, κι ενώ ήταν άρρωστος τον κατηγόρησαν για οπλοκατοχή και βιαιοπραγήσαν εις βάρος του, επαναλαμβάνοντας την πράξη τους δύο μήνες αργότερα, με αποτέλεσμα ο 64χρονος λευίτης να εκπνεύσει στις 22 Ιουνίου 1941.

Ο ιερέας Δημήτριος Καβάζης, είλκε κι αυτός την καταγωγή του απ' την Κεσσάνη, γεννημένος το 1890. Μετά την εκκένωση της περιοχής, το Νοέμβριο του 1922 ο παπα-Δημήτρης, εγκαταστάθηκε στην Κρωβύλη, δημιούργησε οικογένεια και χειροτονήθηκε το 1931, υπηρετώντας στο ίδιο χωριό ως εφημέριος. Με την έναρξη της κατοχής του αφαίρεσαν τα κλειδιά του ενοριακού ναού του, δυσκολεύοντας αφάνταστα την τέλεση των ιερατικών καθηκόντων του, με στόχο να εξαναγκαστεί να υπαχθεί στη βουλγαρική Εξαρχία. Όμως, όπως προσφυώς παρατηρεί ο Κύπριος ποιητής, «είναι το κόκκαλο άτιμο, δεν κόβεται εύκολα αλλά ο μπαλτάς ενδέχεται να φτάσει το ταχύ...». Έτσι, στις 29 Απριλίου του 1944, στον Εσπερινό, οι Κομιτατζήδες, αφού διέκοψαν την ιερή ώρα, τον μετέφεραν σ' απομονωμένη περιοχή του Ισμάρου και τον λιθοβόλησαν, χαρίζοντάς του την ένδοξη θανή του πρωτομάρτυρα Στεφάνου. Ο παπα-Δημήτρης πέρασε στην αιωνιότητα την 29η Απριλίου του 1944.

Ο ιερέας Βαγιάννης Εμμανουηλίδης, ήταν κι αυτός βλαστός της Κεσσάνης, το 1872. Για 42 χρόνια διετέλεσε μαχητικός λειτουργός τόσο στην ανατολική όσο και στη δυτική Θράκη, με τα 22 από αυτά στον Ιερό Ναό Αγίου Γεωργίου Συκοράχης. Σ' όλη τη διάρκεια της κατοχής ο πρεσβύτερος ιερέας κι η οικογένειά του υπέστησαν τα πάνδεινα, μ' αποκορύφωμα την σύλληψη και κακοποίησή του κι αποτέλεσμα τον θάνατό του στις 25 Ιουνίου 1944, ελάχιστο χρόνο πριν προλάβει να γιορτάσει με την αγαπημένη οικογένεια και τους συγχωριανούς του τον οριστικό λυτρωμό, όμως πρόλαβε να τηρήσει τον λόγο του Αποστόλου των εθνών, να διανύσει τον δρόμο, να τηρήσει την πίστη και να λάβει τον της δικαιοσύνης στέφανο.

Ο ιερέας Γεώργιος Βουλγαράκης, ήταν Μαλαρηνός απ' την ανατολική Θράκη, παρασημοφορημένος παλαίμαχος του

Μικρασιατικού μετώπου. Ως πρόσφυγας εγκαταστάθηκε στη Νέα Αδριανή. Εμβριθής μελετητής των ιερών Γραφών και καλλικέλαδος, ακολούθησε το ιερατικό στάδιο, χειροτονηθείς το 1939 και διορισθείς εφημέριος Νέας Αδριανής, το έτος κήρυξης του δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου, ως να επειγόταν να ζωστεί το ράσο και να σπεύσει στο μαρτύριο. Λαμβάνοντας υπόψη την εθνική του δράση ο τότε Μητροπολίτης Μαρωνείας και Θάσου Βασίλειος του πρότεινε να μετεγκατασταθεί στο Νέο Σιδηροχώρι, για να προστατευθεί καλύτερα ο ίδιος κι η οικογένειά του ή ακόμη ν' ακολουθήσει τον δεσπότη στην Θεσσαλονίκη. Αλλ' εκείνος, ως άλλος Χρυσόστομος Σμύρνης, παρέμεινε στην έδρα του αντιμετωπίζοντας τη βία των Βουλγάρων, τους δαρμούς τους εμπτυσμούς και τας μαστίγας, ως και τις χαλκευμένες κατηγορίες· οδηγήθηκε, μάλιστα στο Κόσμιο, όπου και βασανίστηκε, αρνούμενος να υποκύψει στις πιέσεις για τέλεση της Θείας Λειτουργίας στην βουλγαρική. Τα βασανιστήρια συνεχίστηκαν ακόμη και μπροστά στην 11χρονη θυγατέρα του, μέχρι να χάσει τις αισθήσεις του. Δύο μήνες χρειάστηκαν, ώστε να καταφέρει να ορθοποδήσει και να επιστρέψει στα καθήκοντά του, μέχρι που επανήλθε στην εκκλησία της Νέας Αδριανής και ξανατέλεσε την θεία λειτουργία. Λίγο μετά εμφανίστηκε έφιππος Βούλγαρος χωροφύλακας, ο οποίος δολίως τον δηλητηρίασε. Ο εθνομάρτυρας παρέδωσε το πνεύμα, στις 13 Νοεμβρίου του 1944.

Οι τέσσερις αυτοί φάροι του Ελληνισμού και της ορθοδοξίας, λειτουργοί των αναιμάκτων θυσιαστηρίων της διαλάμπουσας κι ενδόξου Μητροπόλεως Μαρωνείας και Κομοτηνής, μνημονεύονται σήμερα, λίγες ημέρες πριν τον εορτασμό της εθνικής επετείου. Και μην ξεχνούμε ότι η θυσία τους, εξαιτίας μεσαιωνικών βασανιστηρίων, δεν έγινε με την προσδοκία ανταλλαγμάτων ή της ελευθερίας, παρά προσφέροντας την ζωή τους λύτρον αντί πολλών. Ακολούθησαν, εν τέλει, πιστά τις επιταγές του άλλου περιλάλητου τέκνου της Γρατινής της Ροδόπης, του από Τραπεζούντος Χρυσάνθου Φιλιππίδη που όρθωσε το ανάστημά του έναντι των Γερμανών λέγοντας πως: «...Οι Έλληνες ιεράρχες δεν παραδίδουν τας πόλεις εις τον εχθρόν, αλλά το καθήκον των είναι να εργαστούν διά την απελευθέρωσιν αυτών», ενώ, αρνούμενος την δοξολογία για την γερμανική κατάληψη των Αθηνών είπε: «...Δοξολογία δεν έχει θέσιν επί τη υποδουλώσει της Πατρίδος μας. Η ώρα της δοξολογίας θα είναι άλλη».

Ας προσευχηθούμε, όπως ο δικαιοκρίτης Κύριος εν σκηναίς δικαίων τάξει αυτούς, εν κόλποις Αβραάμ αναπαύσαι και μετά δικαίων συναριθμήσαι.

Αιωνία η μνήμη τους»